શ્રી.

કૈવલ જ્ઞાનોદય

પ્રકાશક—

કાયમચંશ્રી પરમહંસ મુબાનંદજી.

મુ૦ વ્યારા. (T. V Ry.)

સં ૧૯૭૫ માહ માસ

છાપનાર—

જૈન વિજય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ ખપાટીઆ

ચકલા સુરતમાં [illegible]ઘેરલાલ કસ-

નદાસ કાપડીઆએ છાપ્યું.

સૂચના

હમારો વિચાર કેવલ જ્ઞાનોદયને માસિક રૂપે પ્રકટ કરવાનો છે પણ હાલ કેટલાક સંયોગોને લીધે તેમ બની શક્યું નથી. પણ અનુકુલતા થએથી જલ્દીથી તેમ કરીશુ હાલ પુસ્તકે રૂપે પ્રગટ કર્યું છે બીજું પુસ્તક ફાગણ સુદ ૧૫ પર નીકળશે.

પ્રકાશક.

આ ચોપડીમાં સાધુ વિષે મારે જે કડક લખવું પડેલુ છે તે સાધુને માટે નથી પરંતુ આપણા માનનિય સૌંદર્યાચાર્ય અને સ્વસિદ્ધ કરનારો કોઠારીને માટેજ છે કાયમ પંથીના પવીત્ર સાધુને માટે નથી. એજ વિનંતિ.

સુખ

કેવલ જ્ઞાનોદય.

દોહરા.

સદ્ધર્મના સંવર્ધને, તનમન અને ધન વાપરી,
તિમિરે તણાતા મુજ બંધુને, રવિજ્ઞાનથી જ્ઞાનીકરી,
દુર્જન દાંભિકતાની, વાત કીધી જેણે છતી,
તે કાયમ પંથ ઉપકારીને, અર્પણ કરૂં લગુ આકૃતિ.

કંચન હતો આ દેશને પાછો ફરી કંચન થશે.

મી૦—સયદા.

સરસ્વતી સુખદાયી ભરજે ભાવ હર્ષે અવનવા,
સુધા અતિ છલકાવજે મનવાંચ્છના પૂરી થવા;
નિર્મળ અચર વાણી વિમળ સુવાકયને શોભાવવા,
સહાયક થજે યશદાયિની ઉદેશ મુખ ઉચરવા;
ઉભરાય છે આજે અતિશય ઉર્મિયો ઉત્કર્ષની,
૧ તજ સહાયથી ઝાંખી કરાવું દેશ ભારત વર્ષની
સૃષ્ટિ તણું ગૌરવ કહો તો દેશ હિંદુસ્તાન છે!
રસકસ વિવિધ સાહિત્યમાં આ દેશ ઉત્તમ સ્થાન છે?
જે દેશ માટે જગતમાંહિ સર્વને અભિમાન છે!
તે એક હિન્દુસ્તાન, હિન્દુસ્તાન હિન્દુસ્તાન છે!
દેવના પણ દેવની વિહાર—ભુમી આજ છે!
૨ મહારાજના મહારાજ ઉત્પન્ન જ્યાં થયા મહારાજ છે?
ગુણ ગાન થતાં જગતમાંહિ દેશ ભારત વર્ણના,
વાદ્ય નિશદિન વાગતાં આ હિંદ માંહિ હર્ષના

ઉદગાર અંતર આવતા આનંદ તે ઉત્કર્ષના;
અનુપમ હતા જ્યાં વૈભવો દેખાય છે એ દ્રશ્યમાં:
ફળ ફુલથી ભરપુર ભારત વર્ષ નંદનવન હતો,
૩ ખોટું નથી લવલેશ કે આ દેશ પણ કંચન હતો.

અખિલ જગમાં વેદ માટે સર્વને અભિમાન છે,
ઉત્પત્તિનું સ્થાન જેનું દેશ હિન્દુસ્થાન છે ?
આત્મિક અધ્યાત્મિકનું જેમાં ભરેલું જ્ઞાન છે,
અમેરિકા યુરોપ પણ જેનું કરે સન્માન છે ?
વાણી વિમળ છે દેવની જ્ઞાની કહે ગુણ ગાનમાં
૪ શાસ્ત્રો નથી એવા થયાં પ્રાચીન કોઈ સ્થાનમાં

ગીરિવર હિમાલય વીંધ્યને આબુ વળી ગીરનાર છે,
જ્યાં રમ્ય લીલા ઇશ્વરે પ્રસરાવી અપરંપાર છે ?
વહન જળ ગંગા તણો નિર્મળ અચળ વ્યવહાર છે,
પ્રાચીન મંદિર મસજીદો એ દેશનો શણગાર છે !
ઓમ સતુ–અલ્લાહો–અકબરના ધ્વનિ સુખકંદ છે,
૫ ઐક્ય–બળ પ્રભુ આપ તો આનંદ છે આનંદ છે ?

ઐક્યને પુરૂષાર્થ એ આ દેશનું જીવન હતું;
દેવી ગુણોમાં સર્વનું રમતું નિરંતર મન હતું,
સુસંપમાં ફલિત ભારત વર્ષનું ઉપવન હતું;
સિદ્ધિ હતી સંપુર્ણ જ્યાં નવ કોઇપણ નિર્ધન હતું,
કીર્તિ હતી નવ ખંડમાંહિ ભવ્ય ભારત દેશની,
૬ અસ્ત થઇ છે એજ કીર્તિ આજ તો હંમેશની;

દેખાય છે ઇતિહાસ માંહે શુરવીરોની શુરતા,

બળવિરતા અતિ સ્થિરતા મુખચંદ્રની ગંભીરતા;
કરતા ગરજના કેશરી વીર—હાકમાં જે ધીરતા,
ભડવીર ભારતના હતા જેમાં હતી ભડવીરતા:
સંગ્રામ માંહે શીશ પડે ·પાછો કદી નવ પગ પડે,
૭ હતી શુંરવીરોની ટેક કે જો શિશ પડે તો ધડ લડે;

આ એજ ભારત વર્ષ છે જે શુરવીરોની ખાણ છે
જ્યાં થએલા સમર, ચામુડ, ચંદ, ને ચોહાણ છે;
પ્રતાપ, રાણા રાજસિંહની જગતમંહિ જાણ છે,
જે જે પ્રશંસા :થાય તેની, તે સહુ પ્રમાણ છે;
પણ હિંદુઓના મુખથી ઇસ્લામીઓ નિંદાય છે,
૮ ન્યાય એ સાચો નથી, અન્યાય છે અન્યાય છે;

હા ! એજ છે આ દેશ કે જ્યાં શુર થઈ ક્ષત્રાણીયો,
ઉગ્રતા અતિ અંતરે, બહાદુર થઇ ક્ષત્રાણીયો ?
સદગુણમાં પણ શેષ્ટ જે, ભરપુર થઇ ક્ષત્રાણીયો,
પ્રાણાન્તમાં પણ સ્વામીથી નહિં દૂર થઇ ક્ષત્રાણીયો,
સ્વામીના શબ સાથમાં બળતી હતી ચિતા મહિં,
૯ લવલેશ પણ શંકા વિના પડતી હતી ચિતા મહિ,

સમરાંગણે દ્રઢના ધરી પતિ સંગમાં ચઢતી હતી,
સમશેર ધરીને હાથમાં નિજ શત્રુથી લડતી હતી;
ડરતી નહિં કદી અંતરે જો વિપત્તિ પડતી હતી,
કષ્ટ પડતાં નાથ પર ઝટ વ્હારપર ચઢતી હતી;
નારીઓ થઇએ નથી, થઇ છે ખરી દેવાંગના !
૧૦ વીર રમણીઓ થઇ આ દેશમાં વીરાંગના.

સંસારનો વ્યવહાર આ ઋતુ રંગ સમ બદલાય છે,
સુશળ પડે છે મેઘ જળ પણ છેવટે શુકાય છે.
આકાશમાં દિનકર તપીને આસ્ત પાછો થાય છે,
તેમજ ગતિ ઘટ માળની આ જગતમાં દેખાય છે;
હર્ષથી મેં દાખવ્યો પ્રભાવ ભારત વર્ષનો,
૧૧ નિરખો હવે પડતી તણો દેખાવ ભારત વર્ષનો.

પહેલાં થયો કુશંપ એ દેવો અને દાનવ મહિ;
રામે અને રાવણ પછી પાંડવ અને કૌરવ મહિ;
કંઇક રાજાઓ પડયા છે એજ બળતા દવ મહિં;
ક્રુર એ કુસંપની દેખાય છે જડ સૌ મહિં;
બળ પ્રબળ ચાલ્યું ગયું નવ તે છતાં એ જંપ છે?
૧૨ કુસંપનો આ દેશમાં હમણાંય ધર્તીકંપ છે?

કુસંપથી આ દેશના જવ ક્ષત્રિયો નિર્બળ થયા,
ઇસ્લામીઓ ત્યારેજ આખા દેશ પર ફાવી ગયા;
સમજ્યા નહિં કઇ તે છતાં સુસંપથી અળગા રહ્યા,
નિજ દીન દશા કરતા હૃદયમાં લેશ નવ આવી દયા?
ધર્માંધતા કહીને બતાવે દોષએ ઇસ્લામીનો?
૧૩ પોતા તણી જોતા નથી શું શું થઇ છે ખામીઓ?
શેર શાહની રાજનીતિ આજ પણ વખણાય છે,
શેહનશાહ અકબર તણા ગુણગાન સર્વે ગાય છે.
સુંદર નગીનો તાજ આખી આલમે વખણાય છે;
આજ આખા દેશને અભિમાન એથી થાય છે;
શિલ્પને સંગીતને જીવન દીધું ઇસ્લામીએ;

વારિ કદાપિ હોય તો એ પણ અલેખે જાય છે ?
૧૪ નામ નંદ નવન જગે આ દેશનું વિખ્યાત છે.
એજ નંદનવન મહિં નવ ફૂલ કે નવપાત છે ?
છે નિયમ ઉદ્યાન માંહિ ગ્રીષ્મ રૂતુ આવતાં,
સુકાઇ પત્રો પવન જોરે વૃક્ષથી નીચે જતાં;
પણ દિવ્ય શક્તિ રેલતી વસંત રૂતુ આવતાં,
પુષ્પો પરાગે ખિલતા ફરી વૃક્ષ નવ પલ્લવ થતાં;
એ નિયમથી ઉલટુંજ ભારત વર્ષ માંહિ થાય છે,
સર્વદા રૂતુ પાનખર આ દેશમાં દેખાય છે.
૧૫ દિવ્ય આ મન દેશની દેખાય કેવી દીનતા,
પ્રમાદની લાગી રહી છે સર્વ કાને લીનતા,
દુર વ્યસનથી આજે હણાણી દેશની સ્વાધીનતા;
દેખી દશા આ દેશની ના કેમ થાય ખિન્નતા ?
શોણિત સુકાયું દેશનું બાકી રહેલા હાડ છે,
પારસમણિ આજે નથી પણ પથ્થરોના પહાડ છે ?
૧૬ હિંદુ મુશલમાન નામ જૂદા હિંદના સહુ બાળ છો,
નથી કોઇ જૂદા કોઇથી સહુ એક વૃક્ષ ડાળ છો ?
એમ સમજીને સદા જો સંપને સાંભળશો,
તો તમારા દેશની ચઢતી થયેલી ભાળશો ?
ઉજ્જડ થતો દેખાય છે તે દેશ નંદ નવન થશે,
૧૭ કંચન હતો આ દેશને પાછો ફરી કંચન થશે ?

ઐરાવાળા મંદિર ધારીયા યાને

પુજારીઓની પોલ.

પુજારીજી ? હાલના સુધરેલા માણસો તમારી મુર્તિ ઉપર હુમલા કરે છે તેનું કારણ શું છે ? તેનુ કારણ તમારા જેવા સ્વાર્થિ પુજારીઓ ઉત્પન્ન થવાથીજ છે. મંદીરોના માલીકોને ઘેર પાલખીઓ હોય છે. પણ તેઓના મંદિરમાં એક વિધાર્થી હોય છે કે ? મંદિરોના માલીકોની બાઇડીઓનાં શરીર ઉપર પાંચ દશ હજાર રૂપયા ના દાગીના હોય છે, પણ મંદિરોના માલીક તરફથી કોઇ ગરીબ દરદીઓનાં ગુમડાં માટે મલમનુ ચીંથુ પણ મફત અપાય છે કે ? મંદિરોની જગ્યા સુવર્ણાદિકથી મઢીત લાખો રૂપિયાની કિંમતી હોય છે, પણ તેમાં કોઇ અજાણ્યા મુસાફર તે જરાવાર બેસીને વિસામો ખાવાની જગ્યા મળે છે કે ? મંદિરોના માલીકોના છોકરાંનાં લગ્નની ધામધુમ પાછળ હજારો રૂપિયા ખરચાય છે, પણ પોતાના ધર્મમાં લગતા જુનાં પુસ્તકોનો ફેલાવો કરવા માટે કોઇએ એકપણ પાઇ ખરચી છે કે ? મંદિરોમાં ચાંદી સોનાના રમકડાંના ઢગલાઓ મળશે, પણ કોઇ પુજારી પાસેથી જમાનાને અનુસરતાં વિધ્યા–હુન્નરનાં પુસ્તકો મળશે ખરાં કે ? જુદા જુદા ઉત્સાવો વખતે મોજ–શોખમાં અને ધામધુમમાં હજારો રૂપિયા ખર્ચાશે, પણ પોતાનો ધર્મ ફેલાવવા માટે ધર્મના ઉપદેશકો રાખવા પાછળ કોઇએ એક દોઢીયું ખર્ચ્યું છે કે ? મંદિરોમાં મુર્ખ પગારદાર માણસોનું એક ન્હાનું જેવું લસકર દેખાશે, પણ તેમાં કોઇ વિદ્વાનને આશ્રય મળશે કે ? મંદિરોમાં મ્હોટી મ્હોટી શેઠાણીઓને આગળ આગળ જગ્યા મળે, પણ તેમની તરફથી કોઇ દુઃખીઓની ખબર લેવાય છે કે ? મંદિરોમાં ઉંચા ઊંચા પલંગો મ્હોટી મ્હોટી હીંડોળા ખાટો સુંદર ગાલીચાઓ અને

પોચા પોચા ગાદી તકીયાઓ જેટલા જોઇએ તેટલા મળી આવશે, પણ વિધવાઓએ તજી દીધેલા બાળકોને પાવા માટે બે ચમચા દુધની તેમની તરફથી મદદ મળશે ? કેશર, કસ્તુરી અને અત્તર તથા ગુલાબજાના બાટલાઓ મંદિરોમાં જોઇએ તેટલા હશે, પણ ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને ધર્મના પુસ્તકો આપવાની મહેરબાની તેઓ કરશે કે ? પુજારીઓએ સેંકડો રૂપિયા ખરચીને ગંગા-જમનાની ગાગરો મંગાવેલી હશે, એનો રહ્યું પણ તરસ્યા ભીખારીને આપણાં મંદિરોમાંથી સાદ પાણીનો છાંટો પણ કાઢશે કે ? ઘણાએ લોકોના માલ પુજારીઓ પચી ગયા હશે પણ તેઓ કોઇ દીવસ અનાથોની સામુ જુવે છે કે ? અને મંદિરોના પ્રશાદો-રાંધેલાં જાહેર બજારમાં વેચાય છે, પણ કોઇ અભ્યાગતને તેમાંથી અન્નનો કાળિઓ મળે છે કે ? નહિજ કહો કે નહિજ. જ્યારે આમ છે ત્યારે પરમાર્થ વિનાની મૂર્તિપુજા સુધારેલાઓને મન રમકડાંજ જેવીજ થઇ પડે તેમાં નવાઇ શું ! કારણ કે મૂર્તિપુજાનું જીવનજ કેવલ સ્નેહ છે. એટલે જો મુર્તિપુજાની સાથે પરમાર્થ જોડાએલો ન હોય તો તે જીવી શકેજ નહિ. પોતેજ મરણ તુલ્ય હાલતમાં હોય તે બીજાંઓને જ્ઞાન કેવી રીતે આપી શકે ? માટે સૌંદર્યાચાર્ય યા દરાખ જો કે જ્યા સુદ્ધિ આપણી મુર્તિપુજાની સાથે સત્ય પરમાર્થ ન જોડાઓ હોય ત્યાં સુદ્ધિ એકલી લુખ્ખી મુર્તિપુજાથી કાંઇ પણ કલ્યાણ થઇ શકે તેમ નથી. મુર્તિપુજામાં જે ચૈતન્ય છે તે મુર્તિનુ પોતાનું નથી, પણ નિયંતા કેવલ સ્નેહનુ છે. અને કેવલ સ્નેહમાંથીજ મુર્તિપુજાની ઊત્પતિ થએલી છે, માટે કેવલ સ્નેહ વિનાની મુર્તિપુજા તે જીવન વિનાના રમકડાં જેવુંજ કામ છે. ધુપ દિવા કરવા ઘંટા વગાડવા મંદિરો સણુગારવાં દેવને બહુ ફુલો ચડાવવાં સુંદર વસ્ત્રો બનાવવાં પાલખી-

ઓને વરઘોડા કાડવા, અને સારા સારા પ્રશાદો દેવને ધરાવી કોસલાવી—પટકાવી જવા એજ કાંઇ મુર્તિ પુજાનુ જીવન નથી, એને એથીજ કાંઈ તરી જવાનુ નથી; પણ મુર્તિ પુજાનુ જીવન તો નિયંતા કેવલ સ્નેહ છે, મુર્તિ પુજાનુ જીવન તો પુજારી પાસેથી આપણે નિયંતા કેવલ ગ્નાન મેળવીએ તથા મંદિરમાં જઇ ખરા દિલથી પ્રેમ પુર્વક સુદ્ધ અંતઃકરણથી પ્રાર્થનાઓ કરીએ તે છે. વળી 'મુર્તિ પુજાનુ જીવન આપણાં આચરણાં સુધારીએ તે છે.' બહુ નાહીએ ધોઇએ બહું ઘંટા વગાડીએ, બહુ ધુપ—દીપ કરીએ અને બીજાઓને અડી જવાની બીકે લુગડાં બહુ ઉંચા લઇએ, એજ કોઇ મુર્તિ પુજાનુ જીવન નથી, એ તો કેવલ ગ્નાન સરૂઆતના અભ્યાસીઓને બાહારની જરાવાર ચમક આપવાનું સાધનો છે એ કાંઇ તત્વ નથી. છતાં પણ અફસોસ છે કે આજે આપણે એ જરાવારની બાહારની ચમકમાંજ રહી જઇએ છીએ તેનેજ પુજા સમજીએ છીએ, ખરો શુદ્ધ સ્નેહ કેવલ ઉપર થતો નથી અને આમ તેમ આથડીએ છીએ નિયંતા કેવલ પ્રભુના ઓળખાણ વગર મુર્તિ પુજાનો આશ્રય લેઇ સરવસ્વ ગુમાવી બેઠેલા છીએ એનો તમોને સાની ખબર હોય તમોયે ત્યાગનું તો બળીદાન આપી દીધું.

કાયમ સમાજમાં અત્યન્ત પ્રિતિ ધરાવનારાઓને કાયમ પંથી પ્રિય બંધુઓ ચડતી અને પડતી એ કુદરતનો નિયમ છે. સુર્ય, અને ચંદ્રની ગતી પણ દુનીયાંને એજ ચડતી પડતીનો ખ્યાલ આપેછે. તેજ પ્રમાણે રાજા અને રંકની તથા દેશ અને ધર્મની ચડતી પડતી થાય છે. આપણો સ્વધર્મ પુર્વ આપણા વડીલોથી ઉન્નત સ્થિતિમાં સુસોભીત થઇ રહેલો તો અત્યારે તેમ નથી, એમ ચડતી અને પડતી નિયમને વિચારવાં જણાયા વિના રહેશે નહિ. સારાની પાછળ માઠું

અને માઠાની પાછળ સારૂં એ રીતે જોતાં આપણી કાયમ સમાજ પુર્વ ગણીજ સારી હોવી જોઇએ, એ વાત સાબીત થાય છે. ત્યારે અત્યારની આપણી અધમ સ્થિતીનાં કારણો આપણે નવા સવાં જોઇએજ અને તેમ કરતાં જણાશે કે રાજાના ઉન્નતિ કિંવા અવનતિ આબાદી અગર બરબારીનુ કારણ જેમ રાજા છે, તેમજ ધર્મ અને કોમની અબાદી અગર બરબાદીનુ કારણ મહાન્તો અને તેના પેટભરૂ કોઠારીઓજ છે. રાજા જો રાજ્યનો આવક જાવકનો, પ્રજાના સુખ દુઃખનો તથા રાજ્યનીતી વિષે સ્થિતિનો ખ્યાલ કર્યા શીવાય એશઆરામી થાય તો પરિણામે પ્રજા ઉપર ગણુજ સંખટો આવે છે. તેવીજ રીતે ધર્મના વહીવટદારો ધર્મ ઉપર લક્ષ નહિ રાખતાં એશ આરામી થઇ જાય અને પ્રમાદ આળશમાં બેશી રહે. અગર સ્થિતિ અધમ છે એમ જાણવા છતાં તેને દુર કરવા ઉપાઓ કરે નહિ તો પરીણાંમ શું આવે તે સર્વ કોઇ સમજી શકે તેમ છે તે ખરાબજ આવે.

ધર્મના કોઠારી પોતાનો સ્વાર્થ છોડે નહિ ત્યાં સુધી કદી પણ ધર્મની ઉન્નતિ નથી હાલના નવિન મહાન્તો! એટલો તો આડંબર રાખે છે કે, રાજા મહારાજાઓને ત્યા, તપાશ કરતાં નહીં મળી આવે જુવો તેમણે પોતાનો ધર્મ માનેલો હોય તો વૈભવ સાગી બનેજ નહિ. હાથી ગોડા પોલીશો વગેરે નોકર તમારે શું કરવા છે. લડાઇ કરી કયા દેશને જીતી લેવા માગો છો તમોને તમારા વડીલોનુ ભાન છે કે પછી કેફમાં ચાલ્યું ગયું, ખોટા રીત રીવાજો, ખોટાં વર્તન એ તમોને શું સોભે છે? સારા સારા વસ્ત્રા લંકારો ધારણ કરવા એને શું ધર્મ કે અધર્મ કહેશો? જન સમાજને ખોટો ઉપદેશ કરી ખોટે રસ્તે દોરનાર કોઠારીઓ અગર મહાન્તોને દેહાંત શિક્ષા

કરે તો પણ પાપ નથી એ વાત નિશ્ચય છે કાયમ પંથીઓ, હાલના નવિન મહાન્તો થયા હોય તો તેઓની મુળ ઉત્પતિ આ પ્રમાણે છે. અને મે તેનો અનુભવ મેળવેલો છે. તે લોકો પ્રાયે કરીને ગુજરાત અને કાઠીયાવાડના વધુ થાય છે અનીવાય દુઃખ તેમનાથી સહન થતુ નથી ત્યારેજ તે સાધુ થાય છે. પછી કર્મના યોગે તેમને ઉંચ પદવી એટલે ગાદી મળે છે અગર ધર્મનો વહીવટ કરવામાં કોઠારાઓ બને છે. કે તુરતજ પછી પોતાના ઘર સામુ જુવે છે. જન સમાજે પુન્યાર્થે કરેલુ દાન તેની તેઓ વ્યવસ્થા, હર દાગીના બનાવી બાઇ ભોજાઇઓને આપી દુરાચીરીઓ બને છે અફસોસ છે હાલના નવિન વહીવટ કરનારાઓને કે, ધર્મને નામે ધાડ પાડી બચારા ગરીબોને લુંટે છે આવા અવ્યવસ્થીત નિયમો તે જહાં સુધી દુર નહિ થાય ત્યા સુધી નક્કી માન જો કે આપણ કાયમ પંથી નથી પરતુ કુર પંથી છીએ કાયમ પંથીઓ હાલના સુધારા તરફ નજર કરસો કે તુરત માલુમ પડશે આપણા વડીલોએ જો મંદીર બાંધેલાં હોય તો ધર્મની વ્યવસ્થાના કાર્ય કર્મ ગોઠવવાને માટેજ છે, નહિ કે સુખ ભોગવવા.

કાયમ પંથી બંધુઓ ગૃહસ્થના મરણ બાદ તમારે બારમુ કરવું પડે છે. ઠીક, તેમણે તો તહેવાર માન્યો પણ વિરક્ત એટલે સાધુ તેના બાપનુ બારમુ ન કરે તો હાનીશીછે. ગ્રહસ્થ જેને બારમુ કહે છે તેનેજ સાધુઓ ભંડારો કહે છે, બન્નેની મતલબ એકજ સમાયેલી છે. છે.કરો મટોને ચેલો થઓ. ઘર તજીને મંદીર કર્યું. સ્ત્રી તજીને ચેલી બનાવી બાપ તજીને ગુરૂ થયો કહો સંસારથી કયો વિસય જુદો પડયો જેથી તેમને સાચા વિરક્ત કહેવાય? હાલના નવિન ઢોંગાચાર્યોને પુન્યદાન કરવું એ કરતાં ગરીબ, કંગાલ, અપંગ,

આંધળો, બહેરા, મુંગા, દોડીયા, અનાથ વિગેરેને આપવું એ તેમ-
નાથી હજારો ઘણુ પુન્ય સમાવેલુ છે (યથા વૃષ્ટિ સમુદ્રેષુ) સમુ-
દ્રમાં ગણી વૃષ્ટિ થાય તો પણ શા કામની છે તેમજ ધહરવને દાન
આપવાથી શું પુન્ય છે? તૃપ્ત થયેલા માણસને ભોજન આપવું
વ્યર્થ છે તેવીજ રીતે હાલના નવિન ઢાંગાચાર્યો તૃપ્ત થયેલાને દાન
આપવું વ્યર્થ છે, સુખી માણસને દુઃખનો અનુભવ હોતો નથી. પણ
દુઃખીને હોય છે. અનાથ બાળકો તમારા દાનથી ઘણા સુખી થશે
તેનો તે સારોજ ઉપયોગ કરશે તેઓ દાઠ ધારીઓ નહિ બને.

કોઇ મહાન્ત એવો નીકળી આવશે કે અમો તો મોટાં મોટાં
કામો કર્યાં છે. તેમને આટલુંજ પુછવું જોઇએ કે તમારા મંદીર
તરફથી કેટલા વિદ્યાર્થી કઇ સંસ્થામાં ભણે છે એટલેથી માલુમ
પડી આવશે. પોપ લોકોના મનમાં આપણું બોપાળુ ના નીકળે તો
સારૂ પણ મુઢને એમ માલુમ નથી કે પાપ તો મોબારે ચઢીને બોલે
કાયમપંથી બન્ધુઓ કલ્પવૃક્ષને કાપી નાંખવું અને બાવળ જેવા
વૃક્ષની સેવા કરવી કોયલને મારી નાંખવી અને કાગડાને પાળવો.
આંબાનું વૃક્ષ કાપવું અને બોઇડી ઉછેરવી. ગુલાબના છોડને બદલે
એખરાને રોપવો. સજ્જનનો નાસ કરી ક્રુર દુરાચારીઓને સેવવા.
એવા અનિયમ ઊલટા દુર નહિ થાય ત્યાં સુધી જરૂર આપણે માનવું
પડશે કે ધર્મની ઉન્નતિના રસ્તો આપણે પકડયો નથી પરંતુ અવ
નતીનો પકડેલો છે. ધર્મ અને અધર્મનું ખરૂ સ્વરૂપ શું છે તે આ
માશીક વાંચવાથી વાકેફ થશો.

ઉપર મુજબ કડવી ટીકા કરવામાં મ્હારો કાંઇ ખરાબ હેતુ નથી
પણ વડીલ ભાઇઓ તેમની ફરજ સમજે અને પરિણામે ધર્મનિ
ઉન્નતિ કરવામાં તેમની ફરજ તેઓ બજાવતા થય એજ હેતુ છે.
આ, માશીકમાં મારી કસુરજ કાયમપંથી ભાતા બતાવશો તો હું
ઉપકાર માનીશ પણ યોગ્ય કશુર હશેતો ?

સૂક્ષ્મ વેદ તત્વનું સિદ્ધાંત.

તબે હંમ રહે અકેલ છેલ ભત્ર ભરકે અંદર,
અજા સીંહ સર મેલ મલ રખુ કોહંદર; ૧
પુનહી જમી અસમાંન રેન દિન મીલેન જોજમ,
તોમેરે મત ગ્યાંન કોહુનપે બસે તતો તંમ; ૨
ઓરતો નહી તકરાર પવીનકે પેજ વીના કીત,
રવિવીન અતી અંધીયાર નરપ વિન જૌંતયે ભવભીત; ૩
નો કરતાવીન કરત આસરીત રહીત ગહીત કીનુ,
પ્રકૃતી પુરૂષની આદ્ય અચરચર સહીતંમ ગુંનતીનુ; ૪
અહાલોકૃત મહીમાન તેહુનકે કરતા કોહોકુન,
આપે જો ગુણ અવતાર અકર્તા બ્રંહ્મ પુનીત સુંન; ૫
જ્યું દોઉસે ન બનેન કરત ગુન અકન સોઇત,
જ્યોં તે પુરૂષ નપુચ તાહતે પ્રજાન હોય કીત; ૬
ઓર દેખે કુલ પંથ કંઠ વીન જેહી પ્રકાઇત,
સહીત પતી સેહે વરત કુવેર તેહી કહુ સમઝાઇત; ૭
સુનવા સકલ સચેત વેત જેહી વીગત વીચારંન,
સનમુખ રહગે સચેત કહીત ભવ ઉપજંન કારણ; ૮
એહીનીજ ઇંડ કટાક્ષ વરત જેહી દેવ ભરીત વીત,
કૃત્રા સહીત જીનુ અંશ વેસંતનમે અપનેઇત; ૯
પ્રથમ પુરૂષ પ્રકૃતેવ અંશ વસીતત્ર બ્રંહ્મરંધર,
જોગી ધરત સમાધિ સુનત જાંહાં ન્યાદ દસુંદર; ૧૦
ત્રતીગે રવી સસી નેન એન જાંહાં બસે અગન અપ,

નાસા અશ્વનીકુમાર ગ્રહીત વીત સાર અપારવ; ૧૧
સુનન નાદ દીગપાલ વાસ જહાં વસીતવકરનન,
નીગમ આધ ટંકાર સુનનન જીનકે જેહી સમરન; ૧૨
હરદે રુદ્રકે અંસ નાભી તલ વસે વિષ્ણુ વીત,
રજગુણુ અંશકેજક અંશ વસત જાંહાં ઇંદ્રો અનંગજીત; ૧૩
રહત ઈંદ્રિ કર અંશ વૈસજીનુ વીતપંન પતીસુર,
ગુચ્યા મારૂતકે અંશ શબ્દ રસ રૂપ ગંધ ઉર; ૧૪
એહી દેવંનકે અંશ વસવસીતવ અપને તંન,
ભીંન ભીંન અષ્ટાન કહીતકજ જેહો જીનું કરેનંન. ૧૫
કર્તા અંશ સર્વજ્ઞ સકલકે દ્રષ્ટ દ્રગવત,
આતમ પરમાતંમ પ્રણુવ પસરંન કર જીનું ગત; ૧૬
અહોનીશજીનુ હુશિયાર રગ રગ લગ જીનું હીત,
સમજ્ઞો સર્વ સતંત મોત નીમીત રહત તીત; ૧૭
સકલ કરત કરૂણેસ ઇંદ્રી અંતસકરણુ ગુણ ઘણુ,
લેપન નહો લવલેશ વેસકે સાક્ષી સરલપણુ; ૧૮
જ્યો મુકરનકે મુખ ન વીકસનીજકે વીક સાહર,
તો કરતાકે અંશ મુકરવત મહીપણુ આહર; ૧૯
જીનકે સ્થાન રહયનજ્ઞાન ગંમ જેહી જગ વસીતવ,
અંતસકરણુ રહીત અક્ષરતા જાહાં નહીં ક્રમીતવ; ૨૦
જીનત્યે હરીત સચેત કરણુ ગુણુ ઘણુ લોહ ચલીચત,
આપ અલગ કે અલગ સલગ સંમ દ્રષ્ટ મલાયત ૨૧
જ્યોં ચંબુકકે ન્યાય ન્યાર રહી લોહકુ ચલાઇત,
અંશવત ચમક સોહાગત ઇંદ્રી નચાઇત; ૨૨
રહત અંશ નરલેપ અખીલ તંન ઉપજાવન રત,

કોઉન દહત તીનુનાય આપમે અરસ પરસ ગત; ૨૩
ચંબુ સતાવત સોય અંશકે સંકલપ કે વીન,
તેહીસંકલ્પ કે કરણુ કેદ વીનુ સુખ દુખ ભુગહીત; ૨૪
અંશ વીતા તનુ તત્વ ઈંદ્રી ગુણુ અંતઃકરણુ,
તેહી સકલ જડ તંત કરીત હમ સકલ વીવરણ; ૨૫
જડકુ નહી ગુંન જ્ઞાન કરમ અકરમ કરનન હીત,
પ્રેરક અંશ કુવેર કરીત તો કાજ સકલજીત. ૨૬

ઉપર મુજબ કહેલાં વાકયો, શ્રી પરમ પૂજ્ય અનંત દયાલુ કરૂણાસાગર, ભગવાનના છે. જગતના જીવો ઉપર દયાળુ ભગવાને પોપના ફંદમાં ફસાયેલા જીવોને ખરો રસ્તો બતલાવવા મહારાજશ્રીએ ઘણીજ તસ્દી લાધેલી છે, તે એમના ગ્રંથો ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય આવે છે જુઓ આપજ વિચાર કરોકે ઘડી દિવસ, માસ અને વર્ષ એટલુંજ નહિપણ ઘણા યુગો થાય, તોપણ આપણા ઉપર કેવળ પરમ ગુરૂ સિવાય કોઇએ કૃપા કરી નહી અસાર સંસારે ડુબેલા બચાવવાને શ્રીપરમગુરૂએ (કુવેર સ્વામી) આપણને સુક્ષ્મવેદનું જ્ઞાન આપી (નત્ય અનિત્યનો વિવેક કરાવી સુક્ષ્મવેદના જ્ઞાનને રસ્તે દોરનાર કેવળ પ્રભુ કુવેર સ્વામીજ છે, અંધ આળસ્ય, અને અજ્ઞાન પોપ પુરાણીઓની અંધ જાળમાં ફસાયેલા તેમાંથી બચાવનાર પ્રભુ કુવેર સ્વામીજ છે. તેમજ વળી આપણે કયાંથી આવ્યા અને, અંતે એટલે મુવા પછી કયાં જવાના છીએ. તે જ્ઞાન આપી સમજણ આપનારજ પણ પ્રભુ કુવેર સ્વામીજ છે. આ માયારૂપી મોહિનીની જાળમાં ફસાયેલા આ તમામ પૃથ્વીપરના જીવો તેમજ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ્વર જેવા, વિશેષ અંશોને, શ્રી પરમકૃપાળુ પરમપૂજ્ય અજર, અમર, અનાદિ, અંતર્યામી કેવલ્ય પ્રભુનું મહાજ્ઞાન આપી

આ ભવસાગરની ભવાટી માંથી તેમજ હાલના નાગરૂપી મોહિનીની જાળ ?
માંથી તારનાર ફકત કેવળ પરમપૂજ્ય, પરમગુરૂ પ્રભુ કુવેર સ્વામીજ
છે માટે હે ? જગતના જીવો તમારા અંધ અને અજ્ઞાન રૂપી કપાળનાં
કમાડો મણના તાળાં જ્ઞાન રૂપી, સુક્ષ્મવેદની સુવર્ણ કુંચીથી ખોલી
જરા વિચાર કરો, અને વિચાર કરી, તપાસો કે, શ્રી પરમપૂજ્ય
કુવેર સ્વામી જગતમાં પોકાર કરી શું કહે છે; તે તરફ વિચાર કરો.
જ્યારથી આ સૃષ્ટીનું મંડાણ રચ્યું ત્યારથી વેદો અને પુરાણીઓ
એ જગતના જીવોને ખરો માર્ગ ન બતાવતાં ઉલ્ટા માર્ગની સમજ
આપી જયાં ત્યાં જેની તેની ઉપાસના જેવી કે:—ભુત, ભૈરવ, પ્રેત,
દેવી, અને વિશેષ અંશ જેવા કે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ્વરોનેજ
ખરા કર્તા માની જગતના તમામ જીવોને ઉલટે માર્ગે ચઢાવી, જે તે
દેવોનું સાર્થક જ્ઞાન અને ભજન આપી, જેના તેની ઉપાસના કરવાને
વળગાડી દઇ દુનિયાને ભરમાવી દીધી. જેથી ખુદખાવન્દને અળગો
કરી દીધો, અને જગતના તમામ પ્રાણી માત્રને ડાળ પાંખડે વળ-
ગાડી દીધા. જેથી આલમ દોજખ (નરક)ને રસ્તે તણાવવા લાગી,
અને જગતના તમામ દેવો પોત પોતેજ ધણી થઇ બેસી, પોત
પોતાની ભકિત, ભજન, ધ્યાન જ્ઞાન વગેરે કરાવવા લાગ્યા, જેથી
આ જગતના તમામ જીવો ભરમાઇ જઇ આ ભવાટી વિષે ભમવા
લાગ્યા. તેથી જે ખુદખાવન્દ કરતા અજર, અમર, અનાદિ, અનામિ,
અને સર્વજ્ઞ નિજ કર્તા દેવસ્વ પ્રભુએ દેવો અને પ્રાણી માત્ર ઉપર
અનંત દયાનિધીએ અનંત દયા લાવી, પોતાના પરમ વિશેષ અંશને
આ તોફાની દુનિયાને સમજાવવા ખુદકર્તાનો ખરો માર્ગ દર્શાવવા
દેવી દેવો અને માયાની જાળમાંથી છોડાવી મુકત કરી ખરો મુકિતનો
માર્ગ બતાવવા શ્રીમંત પરમપૂજ્ય કુવેર સ્વામીને નિજકર્તા, દેવસ્વ

પ્રભુએ આ ભોમી પર સત્વર મોકલ્યા જેથી તેમણે આવી આ જગતના તમામ પ્રાણી માત્ર અને દેવો આદિને પોકાર કરી સૂક્ષ્મ વેદનું જ્ઞાન આપી, ખરો અને બીન સ્વાર્થી માહાદ પરોપકાર નિતિયુકત ખરો મોક્ષ માર્ગ દર્શાવ્યો છે. માટે હે ! જગતના જીવો હજુ પણ વિચાર કરો, અને કંઇક આ જ્ઞાન લઇ પ્રભુ માર્ગ તરફ વળવાને પ્રયત્ન કરો, અને કરતા શીખો, અને દરેકને શિખવવો ખુદ ખાવનના હજુરી મહાત્મા શ્રી કુબેરસ્વામીનું એવું કથન નથી કે હું ઇશ્વર છું તેમણે કેવલ કર્તાપદ સ્થાપન કરેલું છે. પોતે પરોપકારની ખાતર ઘણા ગ્રંથો બનાવી કેવલ ઇશ્વરનુંજ વર્ણન કરેલું છે. જેમ વાલ્મિકી રામાયણમાં વાલ્મીકજીએ કેવળ રામનુંજ વર્ણન કરેલું છે. તેમ શ્રી કુબેર સ્વામીજીએ ખુદખાવન કેવલ કર્તાનુંજ વર્ણન કરેલું છે તેમણે કર્તા સંબંધી સ્વાર્થ વગર પોતે ફરજ બજાપી છે. કર્તાનો હુકમનું પાલન કરવાને માટે તેમણે પોતાની વિભુતિનું ઉત્કૃષ્ટ સેવન કરેલું છે. વળી તેમનું કુબેર નામ સાથી પડ્યું તે જુઓ:—

परम पुरुष निज हुमकु तुतं धरे शिर मेर;
कर्त्ता कीन कयौं बेर अब जब ते नाम कुबेर
आयेहु अवन अचानक अरष अगम होय शेर
खुद के खरे शंदेशमें कयौं करे बेर कुबेर.

ખુદ કેવલ કર્તા, (પરમ (ગુરૂને) (કુબેર સ્વામી) મને હુકમ કરે છે કે સપ્રદાયીના રચેલા દૂતોમાંથી છોડાવી એકદમ મુક્ત કરો તે હુકમ પોતે શિર ચઢાવી તેમનું એકદમ ભવસાગરમાં આગમન થયું કર્યોબેર એ ઉપરથી મહારાજશ્રીનું નામ કુબેર પડેલું છે.

પુરાણીજી—સંસારના તમામ જીવોને તે પરમગુરૂ મોક્ષ આપી શકે છે. અને આપવો તેમનો હક છે. અધિકારી અનઅધિકારી વિગેરેને મોક્ષ આપશે, અને જો આપતા હોય તો, ભજન સ્મરણ, સુક્રિત અને દુસ્કૃતની કંઇ જરૂર નથી.

કાયપંથીઃ—ચારે વર્ણના જીવો મોક્ષના અધિકારી છે. એકને મોક્ષ મળે અને બીજાને ન મળે તેમ નથી, પ્રભુના ધામમાં જવા મનુષ્ય માત્રને હક છે. જેમ અંધારાને દુર કરવાને માટે પ્રકાશની જરૂર છે. તેમ અજ્ઞાન રૂપી અંધારાને દુર કરવા આત્મ તત્ત્વજ્ઞાનની જરૂર છે. આત્મ તત્ત્વજ્ઞાન જ્યાં સુધી નથી થયું, ત્યાં સુધી જીવ, મોક્ષનો અધિકારી થઇ શકતો નથી. પુરાણીજી આત્મ તત્વનું જ્ઞાન એજ શબ્દ તમો જાણો છો. પણ જ્ઞાનને જાણતા નથી. એટલા માટે અમારે કહેવું પડે છે કે ખરૂં તત્વજ્ઞાન કેવળ કુવેર સ્વામીજ જાણે છે.

जब निज पति करुणामय, दयावंत दील हेर.
आपने अंश उवारन, पठये हु पुरुष कुवेर.
आये हु जुग जदीप हम ग्रही निज गम शमशेर;
फना करन तेही फंदकु, जीनमे जीव उर झेर.
तेही जर झेर अलगाव्रन, ढावन गढ अज्ञान,
भूले हु जेही निज आपनपु, करवावहु अविलान.
जब ते जीव सकल अत्र, आवहु शरण हमार,
जेतने भर आवी शको, ताही करुं भवपार,
जुग जाहेर बाहेर महि अनभे ज्ञान हमेर.

सरल मुमुक्षु शुद्ध चित्ते, सुनत जाय भव फेर,
भवके फेर फारगत, शो मत हमशे पाय.
आद अंत मद्धकी गम, दरसे परम पराय
परम पराय परम पद; जेही सद निज करतार.
तेही घर सधर, बसावहु, जो होय हंशा हमार,
कोटी कल्पके पतिनमे, विछर्यो हंस चोमेर,
ताही मिलावन टेरत, सामृथ श्रीमंत कुबेर

મતલબ કે ખુદ કર્ત્તા કૈવલ પ્રભુએ દીલે દયા લાવી પોતાના અંશને ઉગારવાને માટે. અને માયાના ફંદમાંથી, અજ્ઞાન રૂપી ગઢ તોડવાને માટે હું હજુરની જ્ઞાન રૂપી શમશેર લઇ આ ભુમી પર આવ્યો છું.

કારણ કે પોતાના અંશોને નિજ પતિની ઓળખાણ કરાવી સર્વને જુગ જાહેર રીતે કૈવલનું જ્ઞાન આપી જગમાં ડંકા વગાડીને કહે છે કે હે? જગતના જીવો હમારે શરણ આવી હમારાજ થઇ અમારૂં જ્ઞાન બરોબર રીતે મેળવશે તેને ભવપાર ખુદ કર્ત્તાની સમક્ષ રજુ કરીશ. માટે હે? સર્વે જીજ્ઞાસુ જીવો શુદ્ધચિતે શ્રવણ કરો કે:—આ ભવના સર્વે પ્રકારના ફંદા તોડી ફરાગત થવું હોય અને આદ્ધ અંતની, ખબર મેળવી પરમ પદ નિજ કરતા. (કૈવલ પ્રભુ) પાસે જવું હોય તો જે હંશ તેમનોજ થઇ રહેશે તેમને ભવપાર કરી સાક્ષાત હજુર પાસે રજુ કરીશ. કારણ કે:—આ જગતમાં કોઇની મગદુર નથી કે, નિજ કર્ત્તા પાસે જવાનો કોઇ પાસ આપી શકે.

કરોડા કલ્પથી પતિથી હંસ વિખુટા પડયા છે. તેમને તેમની આગળ એટલે હજુર સમક્ષ લઇ જનાર આ ભવાટી વિષે ફક્ત પરમપુજ્ય કુબેર સ્વામીજ સામ્રુથ છે.

छेवठके छेवट जेही, सब धरता धरनार,
सब अंतनके अंत ही, सब करता करनार.
जीनकुं कैवल कहत हे सामृथ साहेब नाम,
कहें कुवेर सोई सदपद, मेरे निज विश्राम.
खुद खामन मेरे धनी, ऐसे सामृथ सोई,
जबी हंम जीनु मुक्ता वहु, सो क्यों मूक्त न होय.
जुग जीवन हेत कारणे, उचर्येहु ज्ञान अनंत,
केहं कुबेर नर निरभवे, सुणतां होय स्वतंत्र.

મતલબકે:— રામ, કૃષ્નાદિ અવતારો, બ્રહ્મા, વિશ્નુ, મહેશ્વર, પ્રકૃતિ અને પુરૂષ વગેરે દેવો કે જેઓ ઇંડ, બ્રહ્માંડના ધરતા (ધારણ કરી રહેનાર) છે. કે જેઓને આ સઘળા જીવો પોતે કર્તા જાણીને પૂજે છે. અરે ! એવા જે શક્તિવાળા દેવો તેઓને પણ માથે કાળનો અધિકાર ચાલે છે. જુઓ અવતારાદિક દેવો અચળ નથી. એ દેખીતું છે. બ્રહ્મા વિશ્નુ વગેરે દેવો અવધી કાળે ગુમ થઇ જાય છે. અરે ! એ દેવો અને પ્રકૃતિ એક કલ્પમાં અસંખ્ય જન્મ લઇ ફના થાય છે, તેવીજ રીતે પુરૂષ (જેઓ અનંત બ્રહ્માંડો ધારણ કરી રહ્યા છે) તેઓને માથે પણ કાળ અમલ ચલાવે છે એવા જે કાળના પણ કાળ નિજ કેવલ પતિ જે અનંત શક્તિવાળા છે, તેજ સારૂં વિશ્રામ સ્થાન છે આવા અનંત બ્રહ્માંડાધિશ જેની સમર્થ શક્તિ (નેત્ર કટાક્ષ)

ની સામે કરોડો ઇંડ ચંચળ બની નાચવા લાગે છે. એવા જે કૈવલ પ્રભુ તેમની સ્વાનીધ્ય હું હજુરી રહેનાર ત્યાં હું નિવાસ સ્થાન ભોગવું છું.

એ નિવાસ સ્થાનને વિષે અંનત દયાનિધી. કૈવલ પ્રભુની બરોબર વિભુતિઓ અણુંની અણું પણ નથી. એવા જે સર્વજ્ઞ, સર્વશક્તિમાન અખંડ અનાદિ અનામિ, વિશ્વેશ્વર માહાદ દયાનિધી પરમપુજ્ય કૈવલ પ્રભુ નામથી ઓળખાય છે. એવા જે ખુદ ખાવન મારે શીરે ધણી છે. તો પછી (કુબેર સ્વામી) નિશ્ચે કરી ખરા અંતઃકરણુથી અને હિંમત ભેર જગતમાં ડંકો વગાડીને કહું છું કેઃ—હું જે જે પ્રાણી માત્રને ભવસાગરની ભવાટીમાંથી મૂક્ત કરવાને, (મોક્ષ પદવી આપવાને) અને ખુદનિજ કર્ત્તા કૈવલ પ્રભુની હજુરમાં રજુ કરવા ધારૂં, તો શા માટે નહિ મુક્ત કરી શકું ?

આ જગતના કલ્યાણ (મુક્તિ)ને માટેજ મેં દેહી ધારણ કરી છે. કે જેથી આ ભવ સાગરના પ્રાણી માત્ર, મારૂં અનંત અને બીન સ્વાર્થી જ્ઞાન સાંભળીતા શા માટે માણુસો સ્વતંત અને ભય વગરના થઇ ન શકે? એમ શ્રીમંત્ પરગપુજ્ય. પરમગુરૂ કુબેર સ્વામી પ્રભુનું કહેવું છે.

પુરાણી—તમો આ જ્ઞાન ક્યાંથી લાવ્યા? તમો કહો તે પ્રમાણે ચાર વેદોમાં નથી. જેવી રીતે હોય તેવી રીતે કહો?

કાયમપંથી—આ જ્ઞાન સુક્ષ્મ વેદનું છે. તત્વવેત્તા પૂજ્ય મહાત્મા કુવેર સ્વામીએ કહ્યું છે. કંઇ કંઇ જગો ઉપર વેદમાં પણ છે. તમો તેનો આશય અર્થ નહિ સમજવાથી જાણતા નથી એમ ન માનવું કે આ સુક્ષ્મ વેદનું જ્ઞાન નવીન છે. વેદમાં અથર્વ વેદનું મુંડકોપનિષદ કહે છે કે. વાણી બે પ્રકારની છે. પરા અને અપરા ઋગ્વેદ,

યજુર્વેદ, શામવેદ, અથર્વવેદ અને શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ છંદ, ગણિત એ વિગેરે પરાવાણીથી રચાએલાં છે. અને સુક્ષ્મવેદ જેનાથી અવિનાશ પદ ઓળખાય છે, તેને અપરા વાણી કહેવાય છે.

स्वहविर्वीसमीदं ॐ महैत्वेन वा वेर्स्यं समद्रा देशेंद्रीघ्यक्ष ॐ स्वाहा, पठयते पाठयते आदि अक्षराणे । सामवेद पंञ्चमोऽध्नि ।

ઇશ્વર કહે છે કે હે બ્રહ્મા હું જે પાંચ આકાશ વાણીની રેચાઓમાંથી પહેલો એક અક્ષર લે અને તે એક એક અક્ષર ને એક ઠાકર તે અક્ષરો જેમાંથી નીકળ્યા છે. એવોને સુક્ષ્મ વેદ તેને તું સ્વીકાર કર એથી તને અંશ આત્મ તત્વનું જ્ઞાન થશે.

બ્રહ્મા:—હું તેને જાણતો નથી.

ઇશ્વર—હે બ્રહ્મા તું આનંદને ગ્રહણ કર જેથી તારાં સમસ્ત પાપ દુર થશે. જેમ વાયુ ધુળીને ઉરાડી પૃથીકરણ કરી નાંખે છે. અર્થાથ્ અલગ કરી નાંખે છે. તેમ તારાં તમામ પાપો દુર કરી નાંખશે, માટે સર્વ જગતની આગળ, સુક્ષ્મ વેદનો ઉચ્ચાર કરી તારૂં કર્તવ્ય સફળ કર, સુક્ષ્મ વેદ સમજવાથી અને સમજાવવાથી તમામ વાસનાઓ ઉપર વિજય થઇ શકે છે. આપણી વાંસનાઓ દૂર થઇ નથી ત્યાં સુધી સુક્ષ્મવેદની યર્થાથ સમજ પડતી નથી, એવું સામવેદના સુત્રમાં કહેલું છે.

सुक्ष्म वेदस्य मेत दस्य सुक्ष्म वेदस्य मेत दस्य
मेर्ठ सीद्रति रथै से पस्य तन्विनम् । अथर्व वेद.

હે ઋષિઓ તમો સુક્ષ્મવેદને ભણો તે સુક્ષ્મવેદ ચાર વેદનો શિરોમણી છે. જેમ રાજાને મસ્તકે છત્ર છે, તેમ આ સુક્ષ્મ વેદ ચારે વેદનો શિર છત્ર છે. કેમકે ચાર વેદમાં એક વિષય નથી પરંતુ ઘણા

વિષય છે. જેમ કર્મ ઉપાસના, વિગેરે ઘણા વિષયો છે. સુક્ષ્મવેદમાં તો માત્ર અવિનાથી સજાણ સ્વરૂપ સુખ સંતોષ સરજનહારનિજ ઉપાસના છે, એવું અથર્વવેદનું કહેવું છે.

वाम वेद त्वेने सर्वस्य मिद त्येन उत कृष्ण त्वेन

वासस्य मिद ॐ सस्वाहा.

અથરવેદમાં વામ દેવજી કહે છે કે હે? મૈત્રેયી તું સોહંગ મંત્રનો ઉચ્ચાર કર જેનો જપ કરવાથી તારૂં કલ્યાણ થશે સોહંગ મંત્ર કેવો છે. તે હું કહું તે તું સાંભળ.

रवि मध्ये स्थितः सोमः सोम मध्ये हुवा सनः ।

तेजो मध्ये स्थितं सत्यं सत्य मध्यो स्थितो च्युतः ।

अच्युत सुक्ष्मं वेदोश्चयो पषितं हवि ॐ ।

અર્થ સુર્યની મધ્યમાં જેમ સોમ અર્થાત અમૃત છે, અને અમૃતની મધ્યમાં જ્ઞાન છે, અને જ્ઞાનની મધ્યમાં સત્ય છે. અને સત્યની મધ્યમાં નિયંતા કૈવલ પ્રભુ છે, તે ઓળખવાને માટે કેવળ સુક્ષ્મ વેદજ છે. તેને જાણવાને માટે બીજી કોઇ યુક્તિ નથી. જેથી એકચિત કરી સુક્ષ્મવેદનો અભ્યાસ કરવો જોઇએ. એવું અથર્વ વેદ કહે છે.

नमधिति तत्व मोक्ष न लभ्यते न क्षत्वे

न मोदिस्य प्रेवेति, सर्वस्य सष्ठ.

અર્થઃ જ્યાં સુધી સુક્ષ્મ વેદે રસ્તો બતાવ્યો નથી ત્યાં સુધી કોઇની પણ મુક્તિ થવાની નથી. ગમે તે પુન્ય દાન કર્મ કાંડ જપ, તપ, અને ધ્યાન ધરો તોપણ નિયંતા કૈવલપદ પ્રાપ્ત થવાનું નથી.

માટે હું તમને સુક્ષ્મવેદનું ઉપદેશ કરૂં છું તેનું તમો અત્યંત પ્રસંન્તા પુર્વક શ્રવણ કરો. તેમાંજ તમારૂં કલ્યાણ રહેલું છે.

જેમ કામ કરેલા ઉપકારને જાણનાર પુત્ર પિતાની આજ્ઞા માને છે તમો તેમ મારી આજ્ઞા માની સુક્ષ્મવેદ અધ્યાન કરી મુક્તિ મેળવવા ભાગ્યશાળી થશો. આવું અથર્વ વેદનુ કહેવું છે.

सुक्ष्म वेदस्य पठनार्थम, सर्वत्र कार्व्यं त्वक्त्वा·

जीघं बोक्ष मवा प्नु पाद तरि तर्ठसस्वा.

અર્થ:—હે પ્રજાઓ તમારો અલ્પ સમય રહેલો છે, તેમાં તમો સમસ્ત કાર્યને છોડી પંચમ (સુક્ષ્મ) વેદ ભણવા માટે શિઘ્રતા પૂર્વક યત્ન કરો તે સિવાય ચતુર વેદની આધ લઇ તમામ કાર્યો કીચડ વાળા રસ્તા જેવા છે. કેવળ સુદ્ધ અને પવિત્ર સુક્ષ્મ વેદજ છે. માટે તે જ્ઞાનનું ગ્રહણ કરી કેવલ પદ પ્રાપ્ત કરો એ સિવાય બીજો કોઇ એવો રસ્તો નથી કે જેથી તમારી મુક્તિ થાય આ પ્રમાણે ચાર વેદ ઘણા જોર અને શોરથી સુક્ષ્મ વેદની પ્રસંસા કરે છે.

मम पश्च पूर्वे भवश्च पंचाम्ना यावि निर्गताः ॥

पूर्वश्च पश्चिमश्चैव दक्षिणश्चोत्तर स्तथा

ऊर्द्धाम्ना याश्च पंचै ते मोक्षमार्गाः प्रकिर्तिताः ॥

आम्नाया बह वः सन्ति ऊर्द्धाम्ना यात्तु नोत्तमः।

અર્થ:—બ્રહ્મા કહે છે કે પરા, પસ્યતિ, મધમ વૈખરી અને પંચમી અપરા એ પાંચ વાણીથી પંચ વેદો થયેલા છે વળી પૂર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર અને દક્ષિણ એ ચાર દિશાઓને અનુસરી ચતુર વેદોનું ઉચ્ચારણ કરેલું છે. પરંતુ ઉર્ધ્વ મુખે અપરા વાણીથી સુક્ષ્મ વેદનો

અભ્યાસ કરી જ્ઞાન મેળવી કૈવલ કર્ત્તાને ઓળખવા ભાગ્યશાળી થશો. વળી શિવતંત્ર નામના પુસ્તકમાં સ્પષ્ટ લખી જણાવે જે છે કે પાંચ માવેદનું જ્ઞાન મનુષ્ય માત્રએ મેળવી કૈવલ કર્ત્તાને ઓળખવો જોઇએ, કારણ કે ચતુર વેદના જ્ઞાનથી મનુષ્ય કામ ક્રોધાદિક પ્રપંચથી નિવૃત થઇ શકતો નથી. અને સુક્ષ્મ વેદનો અભ્યાસ કરી જ્ઞાન મેળવવાથી કામ ક્રોધાદિક તથા સર્વ કામના ઝગડાઓથી અલગ રહી સત્ય અવિનાશી પદનો રસ્તો બતાવી પોતાના વાસ્તવિક સ્વરૂપ સાથે ઐક્તા કરાવે છે. ઘણું કરીને ચતુર વેદ વ્યવહારીક રસ્તો બતાવવાને માટે છે, નહિ કે મુક્તિનો રસ્તો બતાવવાને માટે, ભવસાગર તરવાને માટે સુક્ષ્મ વેદના જ્ઞાન સિવાય એવો બીજો કોઇ નિર્દોષ રસ્તો નથી કે સ્વાત્માનુભવનો રસ્તો મળી શકે, માટે તે શિક્ષા ગ્રહણ કરી ચાલવું એમાંજ મનુષ્યનું સાફલ્યતા છે.

આવા પ્રમાણો એક બે નથી પરંતુ ઘણાં છે. જો વિસ્તારપૂર્વક કહીએ તો વિષય ઘણોજ વધી જાય, જેથી ઘણો વિસ્તાર ન આપતાં વાંચક વર્ગ આટલેથી સંતોષ માની આનો પુરેપુરો અર્થ સમજે.

પુરાણીજીઃ—વેદ પ્રમાણથી સુક્ષ્મ વેદ અને નિયંતા કૈવલને સિદ્ધ કરી બતાવો છો તે સક્રિય છે કે નિષ્ક્રિય છે, જો સક્રિય કહો તો તેમાં ઘણાં દોષો આવે છે કારણ કે કર્ત્તા કર્મનો ભાગી થાય તો તેને ભોગવવું પડે છે. અમો અકર્ત્તા બ્રહ્મ માની મુક્તિ પ્રાપ્તી કરીએ છીએ તેને અક્રિય માની તેના નિયમો ધારણ કરીએ છીએ. માટે તમો અક્રિય માની તેના નિયમો ધારણ કરો.

કાયમપંથીઃ—ઇશ્વર અક્રિય નથી સક્રિય છે. જ્યારે ઇશ્વર ચેતન છે તો પછી કર્ત્તા કેમ નથી? જે કર્ત્તા ચેતન છે તેની ક્રિયા

સુન્ય થઇ શકતી નથી જેમ તમે લોકો કૃત્રિમ એટલે અમુક વખતે બનેલા અવતારાદિક ઇશ્વરો તે અમુક વખતે સાધારણ જીવ હતો" તેને ઇશ્વર માનો છો એવા પ્રકારના ઇશ્વરને કોઇપણ વિદ્વાન ગણ માનતો નથી જો તે સાચા વિદ્વાન હોય તો ઉપ વિદ્વાનોને માટે તે કથન નથી કારણ કે જો કોઇપણ નિમિતથી બનેલો ઇશ્વર માનવામાં આવે તો અનિત્ય થઇ જાય છે. અને પરાધિન થઇ જાય; કારણ કે ઇશ્વર થઇ ગયો તો પછી નિમિત નષ્ટ થવાથી પાછો જીવ થઇ જશે. જીવ જીવત્વ રૂપ સ્વભાવને કદી પણ છોડી શકતો નથી. અનંતકાળથી જીવે છે અને અનંતકાળ સુધી જીવ રહેશે. માટે અનાદિ સ્વતઃ સિદ્ધ ઇશ્વર માનવો એજ યોગ્ય છે. જુઓ જેમ જીવ વર્ત્તમાન સમયમાં પાપ પુન્ય કરે છે અને સુખ દુઃખ ભોગવે છે. તેમ ઇશ્વર કુપદીણ કરતો નથી. જો ઇશ્વર ક્રિયવાન ન હોય તો આ જગત કેવી રીતે બતાવી શકે? જો કર્મને પ્રાગભાવની પેઠે અનાદિ માનતા હોતો તે સમુવાય સંબંધથી કદીપણ રહી શકશે નહિ અને જે સંબંધથી નથી, તે સંયોજની અનિત્ય હોય છે. જો તમે મુક્તિમાં ક્રિયાજ ન માનતા હોય તો, એક પ્રશ્ન ઉભો થાય છે. કે તમે મુક્ત જીવ તે જ્ઞાન વાળા માનો છોકે નહિ?

જો કહો કે જ્ઞાનવાળા માનીએ છીએ તો અનંત ક્રિયાવાળા થઇ મુક્તિમા જીવો પાષણે જવા જડ હોય છે. કે જેથી એક ઠેકાણે પડયા રહી કશી પણ ક્રિયા કરતા નથી? જો એ પ્રમાણે માનતા હોતો એ મુક્તિ શાની થઇ—એક જાતનો અંધકાર અને બંધન કાળથલ જેવુંજ થઇ ગયું. માટે અમો તમારા જેવી જડ મુક્તિને માનતા નથી અમો ઇશ્વરને સક્રિય માની ઉપાસના કરીએ છીએ. વળી અમારા સક્રિયે ઇશ્વર વ્યાપક નથી. પાગ એક દેશમાં રહ્યા

છતાં સર્વવ્યાપક છે. જો ઇશ્વર સર્વે વ્યાપક હોત તો બધી વસ્તુ ચૈતન થઇ જવી જોઇએ વળી ઇશ્વર સર્વે વ્યાપક હોય તો, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી, વૈસ્ય અને સુદ્રોની ઉત્તમ મધ્યમ અને કનિષ્ટ વ્યવસ્થા કેમ થઇ શકે; તેમ થવી જોઇએ નહિ. કારણ કે સર્વમય ઇશ્વર એક રસ છે તો પછી લઘુતા અને મહત્તા હોવી જોઇએ નહિ. જ્યાંપર સદા અગ્નિ નિવાસ કરી રહેલ છે, ત્યાં પર કદી પણ કાષ્ટ વિગેરે રહી શકાતુ નથી તેમ ઇશ્વિર સર્વે વ્યાપક એક રસ હોય તો જીવના કરેલાં કર્મકાંડ રૂપી ધાસ કદી પણ રહી શકતુ નથી. માટે સક્રિયે ઇશ્વિર એક દેશી માનવો એ ઘણુંજ યોગ્ય છે. જેમ સંસારમાં રાજા સર્વે વ્યાપક હોય તો ધર્મના ન્યાયનો ઇન્સાફ થઇ શકતો નથી. તેમ ઇશ્વર સર્વે વ્યાપક હોય તો કર્મનો ઇન્સાફ થઇ શકતો નથી.: જીવના કર્મ જીવને સ્વતઃ ભોગવાને ઇચ્છા નથી પણ રાજાની માફક એક દેશમાં રહી તમામ જીવોને કર્મ ભોગવાવે છે, અક્રિય ઇશ્વર સૃષ્ટિ કર્મની વ્યવસ્થા કરી શકતો નથી. જે વસ્તુ અક્રિય જડ પાષણ જેવી છે તે વસ્તુને ન્યાય અન્યાયનુ જ્ઞાન ન હોવાથી તમારા કર્મના ચુકાદા કોણ કરશે માટે સક્રિય માનો અનંત સૃષ્ટિની વ્યવસ્થા ઇશ્વર ન રાખતા હોય તો જીવ સ્વતઃ એટલે પોતાની મેળે ફાંસીએ તથા કેદ ખાનામાં જતા નથી તથા જવા પણ ઇચ્છતા નથી. કીન્તુ કેવલ કર્તાની ન્યાય વ્યવસ્થાનુંસાર બલાત્કારે (ઇચ્છા ન હોય તો પણ) બધ થઇ તમને પોતાના કર્મ અનુંસાર દંડ ભોગવવો પડે છે. કોઇ પણ જીવ પોતાના દુષ્ટ કર્મનું ફળ ભોગવવા ઇચ્છતો નથી. માટે ન્યાય દાતા કેવલ પ્રભુ જરૂર છે. એમ તમો માનો. તમો કરતા કરતા કરો છો તો કર્તાના કર્તા કોણ છે. એ તમો બતાવશો. એવું જો આપનું માનવું હોય તો કર્તાનો કર્તા અને કારણનું કારણ એમ

હોય શકતુંજ નથી જેમાં સંયોગ વિયોગ નથી તેજ પ્રથમ સંયોગનું કારણ છે. એનો કર્ત્તા અગર કારણ કોઇ હોઇ શકે નહિ. પૃથ્વીનું ઉપાદન કારણ ઘટ છે. માટે ઘડાનું કારણ પૃથ્વી ખરી, પણ પૃથ્વીનું કારણ કોઇ નથી, તેમ જગતનું કારણ ઇશ્વર છે. પણ ઇશ્વરનું કારણ કોઇ નથી. એમ તમારે માનવું જોઇએ.

.माया तत्कार्य देहादि मम नास्त्वे सर्वदा ।
स्व प्रकाशैकरुपोऽहमें वा हमव्यय ॥

અર્થ: હું નામરૂપથી અત્યંત પરછું. હું ચૈતન્ય રૂપ છું અચ્યુત્ય છું હું સુખરૂપ છું હુંજ અવિનાશી છું. હું ત્રણ ગુણથી અત્યંત રહીત છું. બ્રહ્મ આદિતો સાક્ષી છું હું દેશકાળના પરિચ્છેદથી રહિત છું મારી અનંત શક્તિઓથી વિશ્વ ઉત્પન્ન કરૂં છું. તમામ જીવોને મારી ગોઠવેલી વ્યવસ્થાનું સાર રહેવું પડે છે. મારાથી કોઇપર નથી હું પ્રકાશક હોવાથી સઘળે પ્રકાશ આપું છું.

द्वद्वादि साक्षि रुपोऽहम चलोऽहं सदोदितः ।
सर्वसाक्षिस्वरुपोऽहम् हमे वा हम व्यय ॥

હું પાપ પુન્ય માન અપમાનાદિ દ્વંદ્વોના સાક્ષી છું હું અચળ છું હું સર્વદા પ્રકાશક છું. હુંજ સર્વે સ્થાવર જંગમના સાક્ષિરૂપ છું હુંજ અવિનાશી છું, અર્થાત ઉત્પત્તિ. સ્થિતિ અને પ્રલય કરનાર હુંજ છું.

આ ન્યારે કરી કૈવલ કર્ત્તા સર્વના એટલે ચૌદ લોકના શિરછત્ર અને મુગટ મણિ છે. તે સૌ કોઇએ જાણી તેમના ઉપાસક થવું જોઇએ.

સુક્ષ્મ વેદ સુબોધ

૧ જેઓની આગળ છડીદાર નેકી પોકારતા હતા, છત્રની છાયામાં જેઓ શોભતા હતા, જેના આવાસમાં અનેક પ્રકારના વાજીંત્ર વાગતા હતા, જેને ત્યાં નિરંતર ઘંટાઓના અને નોબતના ધનનન અવાજ થતા હતા, જેવા હંમેશા હાથીના હોદાઓમાં બીરાજતા હતા, જેના અગણીત સૈન્યને સેનાપતિ સજી તૈયાર રાખતા હતા, જેના મહેલના ગોખમાં (અંતે ઉરીઓ) ગાન ગુલતાનમાં ગાજતી હતી, ઇંદ્રપુરી સરખી જેની બારીક કારીગિરીવાળી નમુનેદાર નગરી હતી, જેમાં કરોડોપતિ સાહુકારો વહાણમાં વ્યાપાર કરતા હતા, એવા મહાન ચક્રને ધારણ કરનારા ચક્રવર્તિઓ મ્હોટા રાજ રજવાડાઓ અને શ્રીમાન પુરૂષો આખરે મશીદમાં કે મશાણમાં લાંબી હોડ-પથારી કરી હમેશને માટે સુતા છે;

૨. સુરપતિ અને વક્રવર્તિ પદના ભોગ-વૈભોગ માત્ર સંસારના ભયને અને રોગ-શોકને વિસ્તાદનારા છે; ખરો સુખ વૈભવતો નિયંતા અનન્ત બ્રહ્માંડા ધીસ કૈવલનુ સ્મરણ ખરાદિલથી કરવું તેજ છે. માટે કાયમપંથીઓ ભરમમાં તિર્થ આદિ વરતોમાં ન ફરવું જોઇએ. વિચાર કરો કે સમસ્ત ભૂમિનુરાજ કર્યું તો પણ આપણુ કયુ કાર્ય શીદ્ધ થયું, આશાના અઘાધ સમુદ્રમાં આપણુ વહાણ સમુદ્રની વચમાં ડુબી ગયુ, માટે તૃષ્ણાનો ત્યાગ કરી ઉતાવળથી ભવરૂપ સમુદ્ર તરવાનો પ્રયત્ન કરો. પુદ્‌ગલીક સુખ ક્ષણે ક્ષણે વિનાસ પામે છે તેમાં રાગ ધરવાથી દુરગતીના દુઃખ ભોગવવા પડે છે, તેથી કરી અહંકાર અને મોહ ભાવ દુર કરી વિચાર કરો, કે જ્ઞાન ધ્યાનમાં

ચિન પરેશથી મોહ જાળનો ત્યાગ કરી અંશના મુળ સ્વભાવમાં રમણ કરવાથીજ આપણો ઉદ્ધાર ખરેખરો થશે.

૩. જે પૈસા સાંતતાને દુર કરી અનેક પ્રકારની ચિંતાઓમાં ઉતારે છે, પ્રિતિનો ત્યાગ કરાવી પાપના આરંભ તરફ દોડાવે છે, આબરૂ અને ધીરજ છોડાવે છે, કરોડો દુઃખો જેમાંથી ઉદ્દભવે છે, જે પૈસાથી લોભ વધે છે વળી ધાસ્તીનોપાર રહેતો નથી, જે પૈસા રંક અને રાજાનો ભેદ દરસાવે છે, ગણા કાળની પ્રિતીને જે પેસા ક્ષણવારમાં ધુળ ધાણી કરી નાખે છે, જે પેસા પ્રગટ ફાંસા રૂપ છે, જે પૈસાથી બીચારા અજ્ઞાની પ્રાણીઓ મદીરાપાન 'રંડી' બાજી અને દુર્જનના સંગમાં રાજી રહે છે વેસ્યાના વિલાસાદિ ફાજીલ કૃત્ય કરી જગતમાં નિંદિય થાય છે, તેવા આશાના તિગડ ફાંશારૂપ અને આખરે હાથ ઘસતા રહેનારા પૈસાની તૃષ્ણા દુર કરવાનો અભ્યાસ કરો જેથી હમેશને માટે સુખ પ્રાપ્ત થાય,—

૪ અનુપમેય કામદેવનુ નિવાસ સ્થાન હસ્તીની ચાલે ચાલતી ભામીની પુરૂષોને ભરમમાં ભુલાવી તે ભવો ભવ ભટકાવે છે; કંદર્પના જેની મુખમુદ્ર સોભે છે, ઇંદ્રની અપ્સરા સરખા રૂપથી તે જગતને મોહ જાળમાં ફસાવે છે, જેના મધુર કુટીલ વચનથી કામી પુરૂષોના ચિત્ત ચારે દીશાએ દોડે છે જે પોતાના કટાક્ષ રૂપ પુષ્પ બાણથી યોગીશ્વરના ચિત્તને હરણ કરી લે છે, સોળે શૃંગારથી પુરૂષોના ભાન ભુલાવી કર્તવ્ય શુન્ય કરી મુકે છે, એવી સ્વભાવથીજ ચંચલ તરંગવાળી સ્ત્રીઓનો સંગમો જેવો લુબ્ધ થાય તેમને તેઓના કામીત કામોત્તીકાર રૂપ પક્ષી નરક ગતિમાં લેઇ જાય છે;

૫ જે શરીરના બારદ્વારમાંથી નિકળતી દુર્ગંધી જોઇ આપણે નાક આડો ડુચો દઇએ છીએ તેવા મુત્ર, વિષ્ટા, હાડકાં, ચામડી, અને

પર શેવાથી ભરેલાં ગંદકીવાળા દેહની સંગ કરતા પ્રાણીઓ અચકતા નથી, માંસ અને લોહીથી ભરેલી અને ચામડીથી કાઢેલી કોથળીમાં આઠે પાહોર સોમોહ લાગતો હશે? એપણ ખરૂં છે કે ગંદકીનો કીડો હોય તે ગંદકીમાંજ રાજી રહે તેવી રીતેજ આત્મિક અનુભવ સુખનો ત્યાગ કરી પ્રાણીઓ કામ ભોગના ક્ષણીક સુખમાં મચ્યા રહે છે, પરસ્ત્રીના દેહરૂપ મેલી થેલીની બદફેલીમાં અને તે ઝેરની વેલીની રેલછેલમાં મગ્ન થઇએ તે કાળે મોઢું અને દાંત બંધ કરી અજ્ઞાન જીવો દુર્ગંધીમાં પડે છે. ગમે તેટલો તમારો સ્નેહ સ્ત્રીના પ્રતિ હશે પણ અંત વખતે તમારો બચાવ કરવાને માટે તે આમ નહીં કહેવા આવે કે મારા ધણીને બદલ મને નરકમાં નાંખો—જે અવયો તમો સ્ત્રીના જોતા હશો તેજ તમારે દુખથી જોવા પડશે, તેજ સ્થીતિ અત્યારે વીચારો તો હાની શી છે.

૯. મનુષ્ય જગતનો દાસ થઇ અનેક આરંભ કરી મુર્ખ ખચ્ચર (ગધેડાની) પેઠે કુટુંબ વ્યવહારનો ભાર વહે છે પણ તેથી થનાર દુઃખના ડુંગર આગળ કાંણુ સહન કરશે તે વિચાર તો નથી. હે કેવલ અંશ? મધુર અભક્ષ પદાર્થમાં તારૂં ચિત્ત લીન થઇ જાય છે, ઇંદ્રિઓના વિકારને આધીન થઇ તું નાચે છે રૂપ અને રંગ તરફ તારી દ્રષ્ટિ દોડે છે અને તું આકુળ વ્યાકુળ થાય છે, અપાર તૃષ્ણા ના તરંગમાં અહો રાત્રી હાય હાય કરી રહ્યો છે, ક્ષણીક વિષય સુખમાં રાચે છે, અને સ્ત્રીઓના કટાક્ષથી નાચે છે પણ મીત્ર? તુ વિચાર કરી જો એમાંનું એક પણ સત્ય નથી માટે તારા નિયંતા કેવલ પ્રભુને સંભારી ભજન કરી મુક્તિને આધીન થા એથીજ તારૂં કલ્યાણ છે.

७) જેને અંશ આત્માનુ જ્ઞાન થતુ નથી અને અંધ થઇ ભવ રૂપ અથાઘ કુવામાં ડુબે છે, સુંદર રૂપ જોઇ જેનુ ચિત્ત ચલાયમાન થઇ જાય છે જુઠી ભ્રમ જાળમાં જે લપટાઇ રહે છે જેની બુદ્ધિ કુલટ માર્ગ તરફ જતાં અટકતી નથી, વિષય વાશના ઓછી નહિ થતાં પ્રજ્વલીત થાય છે, જેવોના પાપના સમુદ્રને પુષ્ટી મળે છે, જેનો અમુલ્ય વખત ફોગટ વહી જાય છે, વળી નિંધામાં વ્યતીત થાય છે, જેની તૃષ્ણા લેશ માત્ર ઓછી થતી નથી જે વિશેષ મમતા કરે છે, ક્રોધ રૂપ અગ્નિથી જે નિરંતર બળે છે સંત પુરૂષોને વિના કારણ છળે છે, પરંતુ તે અજ્ઞાની બિચારો જાણતો નથી કે મારૂ આયુષ્ય ક્ષણે ક્ષણે ઘટે છે અને આખરે તે પુન્ય હીન નિચ ગતિમાં જઇ પડે છે.

૮) રાત, દીવશ, ઘડી અને પળે આયુષ્ય ઓછુ થતું જાય છે, અને તેની સાથે રૂપ રંગ પણ ઘટતું જાય છે માટે હે નિયંતા કેવલ અંશ? મુઢ થઇ પ્રમાદ નિદ્રામાં શું સુતો છે? હે ભાઇ? તું એમ જાણે છે કે આ બધુ મારૂ છે, અને એથીજ વિષય વાશનાને આધીન થઇ રહયો છે. પણ ભાઇ? એમાંનું તારૂં કાંઇજ નથી, જરા નજર કરીશકે તને યમ રાજાનો ઘેરો દેખાઇ આવશે વિચાર કરકે વીશ વર્ષ તો અજ્ઞાન બાલ્યા વસ્થામાં વ્યાતીત થયાં વિષ વર્શભરયુવાનીમાં મોહ અને કામદેવના નાટકમાં પાત્ર તરીકે પસાર કીધાં, વિષ વર્ષ પુત્ર વગેરેની પરાધીમાં ગયાં અને વિષ પચિશ દુઃખનીખાણ એવી એવી વૃદ્ધા વસ્થામાં વિતી ગયાં, પછી તો કાળની ફાળમાં સપડાઇ કર્માનુસારે તે જે હાલ હવાલ કરે તે મુગે મોઢે સહન કરી રોગાજ કરશે માટે એ કાળના પંજામાંથી નહેના છુટવું હોય તો આગીલ

બ્રહ્માન્ડાધીશ નિયંતા કૈવલ પ્રભુ શીવાય અન્ય કોઈ બચાવેશ કરી શકે તે નથી.

૯. પ્રભાતે જે પુષ્પો મધુર સુગંધથી ખીલી નીકળે છે, અને જે રંગીલી સ્ત્રી પુરૂષો કંઠમાં ધારણ કરે છે તેઓ સંધ્યાકાળે કરમાઇ જાઇ કુચામાં જઈ પડે છે તડકાને ઠેકાણે છાંઓ અને ગયાને ઠેકાણે તડકો થાય છે, તે પમાણે સંપતિ અને આપત્તિ આવે છે તેમજ તે પ્રમાણે ઊંચ નીચપણું આવે છે ને જાય છે; જેવો એક સાથે હશિને રમતા હતા, અનેક પ્રકારના ક્રિડા કરતા હતા, જેઓ હમેશા એક સાથે ગાનતાન કરતા હતા, જેની સ્તુતિ અને સેવા થતી વળી જેને પ્રિતિપુર્વક પ્રણામ કરતા હતા તેઓ સર્વે સંધ્યાકાળના વાદળની પેઠે ભસ્મ થઇ ગયાં એ શું અફસોસ ઓછે છે જેઓ અત્યારે નમુના તરીકે પણ ના રહ્યા. નક્કી માનજો કે એક પછી એક સર્વને જવાનુ છે.

૧૦ ગંગાના રમણીય કતરંગે ક્ષણે ક્ષણે ઉત્પન્ન થાય છે, અને તુરત લય પામે છે તેમજ યોવનનો પતંગીઓ રંગ અનિત્ય સમજવો; કુટુંબ અને સનેહીના સંયોગ સંધ્યાના રંગની પેઠે ક્ષણમાં નાશ પામે પામે છે, અને અત્યંત કામની વાશના તે પાણીમાં થતા પરપોટા સમજવા અમુક મોટું અને અમુક ન્હાનુ એ માત્ર અપેક્ષા છે વાસ્તવિક નિયંતા કૈવલ અને અંશ આત્મા શિવાય નિત્ય કોઇ નથી; યથાર્થ આત્મક અનુભવ થશે ત્યારે ખરૂ સ્વર જાણવામાં આવશે ખોટી ચ.મ ચક્ષુથી દેખાતી વસ્તુનો ત્યાગ કરી દ્રઢ મન પુર્વક કૈવલ મોક્ષ પદને ચિત્તમાં ધારણ કરવાથી અંશ આત્મા કૈવલાનન્દથી ભરાઇ જશે.

અપુર્ણ.

નોટીશ.

કાયમ પંથના પવિત્ર સાધુઓને હું નીચે સહી કરનાર ખબર આપું છું કે હમોએ સાર્વજનિક સ્વધર્મના સાધુઓને માટે એક પત્રિકા કાઢેલી હતી તેના માટે આપણા બધા સાધુઓના હૃદય ઉથલ પાથલ થઇ જતા હતા પરંતુ અત્યારે વિર્યના ઝરાથી નીચોવાઇ ગએલો અર્થાત્ બ્રહ્મચર્ય ન પાળવા સંબંધી પ્રતિજ્ઞા લઇ હાથ પગ ધોઇ બેઠેલો સારસાનો કોઠારી તુલશીદાસ ને હરીજનોને ટાળે કરવા પત્રોની અંદર લખે છે કે આખલા જેવા સાધુઓને ટાળે કરી નાથો ઘાલવાની છે એથી સર્વ હરીજનોને ધર્મના સોગન દઇ સત્વર વેહેલા વેહેલા બોલાવે છે આ ઉપરથી વિચાર કરો કે અન્યથા સિદ્ધ નિરક્ષર બહ્રાચાર્ય કોઠારી જ્યારે હરીજનો પાસે નાથો નંખાવી તમોને બેલની માફક બનાવી ગમાર સ્વાર થશે તો તમારૂ પોઝીશન શું રહ્યું ! એ ઉપર જરા ધ્યાન આપશો કે કેમ ?

સંવત ૧૯૭૫ના માઘ શુદ ૨ને દિવસે સારશાના પ્રયાગદાશે હરીજનો ઉપર કઢંગા પત્રો લખી ટાળે કર્યા હતા પણ ત્યા અંધ શ્રદ્ધાળુ તેમના કેહેવા ઉપર દોડયા ગયા હતા પણ તેમનું કંઇ બન્યુ નહિ તેઓ અને ગામના મળી ફરી~~થી~~ કુલ સંપ્રદાય સંવત ૧૯૭૫ના ફાગણ શુદ ૫ કે ૬ ઉપર ફરીથી ટાળે કરવાનો તેમનો ઇરાદો છે તો તે ઉપર આપ બધા સંત મહંતો જશો કે કેમ ? જવાના હો તો તમારે સારસ પત્રથી ખબર આપવી જોઇએ કે કાયમપંથ ધર્મના ઝુંડો રોપવા આવીશું ખરા પણ તમો પોટલા બાંધી તૈયાર રહેજો અગર તમો તેમને જણાવો કે નાથો બંગાવીને તૈયાર રાખજો.

મારૂં તો એમ માનવું છે કે પરમ પૂજ્ય પ્રભુ કુવેર સ્વા સ્થાપના કરેલી ધર્મની સંસ્થાને ઉલટે રસ્તે દોરનાર મરણ થએલા સાધુ રણછોડદાસનું બીજ કન્યા રાશીમાં રોપેલું તે જ્યાં સારસામાં રહે ત્યાં સુધી કદીપણ સુલેહ થાય તેમ નથી થાય તો ભવિષ્યમાં આની આજ સ્થિતિ થશે.

કાયમપંથી પરમહંસ ગુણાનન્દ

